

**FEDERALNI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE
S A R A J E V O**

**PROGRAM KREDITNIH PLASMANA
ZA PODSTICAJ ZAPOŠLJAVANJA I ODRŽAVANJA ZAPOSLENOSTI
IZ SREDSTAVA FEDERALNOG ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE
2019. godina**

Sarajevo, januar 2019. godine

1. Uvod

Osnov za donošenje Programa kreditnih plasmana za podsticaj zapošljavanja 2019. godina, proizilazi iz člana 5. tačka b. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine FBiH", br. 41/01 i 22/05), kojim je propisano da Federalni zavod za zapošljavanje (u daljem tekstu Zavod) osigurava i prati provođenje utvrđene politike i mjera u oblasti rada i zapošljavanja na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

Imajući u vidu da se stopa nezaposlenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine, prema zvaničnim pokazateljima, već duži niz godina kreće oko 40%, isto predstavlja indikator i najpouzdaniji dokaz da je povećanje zapošljavanja ključni strateško-razvojni cilj u Federaciji BiH.

Zavod je u sklopu svojih ukupnih programskih aktivnosti, posebnu pažnju poklanjao mjerama aktivne politike zapošljavanja. U okviru njih je plasirao značajna kreditna sredstva.

Cilj ovog Programa je učiniti kreditna sredstva dostupnim što većem broju korisnika uz poboljšanje i svih ostalih elemenata programa podsticaja, pri tome pored primarnog, vodeći računa i o drugim značajnim aspektima kao što su: privredna grana koja se finansira, teritorijalna zastupljenost, ravnomjernost, kvalitet kontrole kreditnog rizika i kontrole namjenskog utroška, stimulansi posebnim oblastima, npr. stari zanati, stimulans privrednog razvoja baziranog na tzv. zdravom konceptu privređivanja (smanjenje zagađivača, eko proizvodnja bez GMO, energetska efikasnost i dr.).

Osnovni principi kreditiranja bazirani su na sljedećim elementima:

- Namjenska sredstva će biti deponirana kod Razvojne banke FBiH za kreditiranje korisnika isključivo posredstvom Razvojne banke F BiH, kao komisione banke, o čemu će biti zaključen poseban ugovor između Razvojne banke i Zavoda.
- Primjena najviših standarda i procedura propisanih Zakonom o bankama i podzakonskim propisima Agencije za bankarstvo, a prilikom ocjene boniteta, kreditne sposobnosti korisnika i ocjene kreditnog rizika,
- Kreditna sredstava će se odobravati za finansiranje stalnih i/ili obrtnih sredstava u skladu sa pojedinačnim strategijama korisnika kredita.

2. Formiranje depozita

Federacija BiH ima interes da se finansijska sredstva Zavoda, posredstvom Razvojne banke Federacije BiH, kao povoljna kreditna sredstva stavi na raspolaganje potencijalnim korisnicima, a s ciljem novog zapošljavanja i održavanja postojeće zaposlenosti.

Zavoda će po usvajanju ovog Programa, sa Razvojnou Bankom zaključiti poseban ugovor o formiranju namjenskog besamatnog depozita kod Razvojne banke Federacije BiH namijenjenog radi kreditiranja u cilju podsticanja zapošljavanja i održavanja zaposlenosti (Namjenski depozit). Ugovorom će se utvrditi izvor, obim depozitnih sredstava, načinu korištenja, upravljanja, izvještavanja, te pokrća rizika.

3. Kreditne linije

Iz namjenskog depozita finansirat će se kreditne linije, i to:

- za podsticaj zapošljavanja i samozapošljavanja
- za održavanje zaposlenosti

Kreditne linije se plasiraju isključivo putem Razvojne banke Federacije BiH.

Razvojna banka Federacije BiH vrši ocjenu kreditnog rizika i snosi potpuni rizik za povrat plasmana izvršen krajnjem korisniku.

Prednje podrazumijeva da Razvojna banka Federacije BiH ima punu odgovornost za povrat sredstava namjenskog depozita, odnosno dužna je Zavodu nadoknaditi svaki kreditni gubitak glavnice, a koji ostane nenaplaćen. Pojednost o načinu utvrđivanja nastanka gubitka sredstava plasiranih iz namjenskog depozita, načinu pokrća gubitka, pokrća troškova, te knjigovodstvene evidencije, biće utvrđen posebnim uputstvom, kao i samim ugovorom o namjenskom depozitu.

3.1. Svrha kreditiranja

Svrha formiranja kreditnih linija putem Razvojne banke Federacije BiH je realiziranje ciljeva ovog Programa kroz podsticaj novog zapošljavanja i održavanja postojeće zaposlenosti. Ovaj kreditni program ima za cilj da pruži finansijsku podršku poslodavcu- poduzetniku kojem su dodatna ulaganja u stalna i/ili tekuća sredstva sa krajnjim ciljem zapošljavanja radne snage različitih kvalifikacija sa evidencije nezaposlenih u službama za zapošljavanje, odnosno za zadržavanje postojećeg nivoa zaposlenosti.

Nedostatak sredstava za finansiranje ulaganja u stalna a pogotovo u trajna obrtna sredstva kod privrednih subjekata ugrožava normalno poslovanje, a što se ogleda u:

- usporenom i otežanom ukupnom poslovanju,
- nemogućnosti nabavke stalnih sredstava u cilju povećanja proizvodnje,
- nemogućnosti da nabave potreban repromaterijal i izmiruju obaveze prema dobavljačima,
- nedovoljnoj iskorištenosti kapaciteta,
- smanjenju stvarne zaposlenosti radnika,
- nemogućnosti za zapošljavanje novih radnika,
- smanjenju konkurentnosti na tržištu,

- porastu međusobnih potraživanja i obaveza kod niza privrednih subjekata, što uzrokuje opću nelikvidnost.

Kreditne linije putem dugoročnih kredita za stalna i trajna obrtna sredstva omogućava korisnicima da uz dobru organizaciju, zapošljavanje stručne radne snage, efikasno poslujući, ostvare potreban nivo trajnog vlastitog obrtnog kapitala što je uslov za dalji stabilan rast i razvoj.

Svrha kreditnih linija je da pruži povoljne uslove za one korisnike koji zaista imaju mogućnost i potrebu da novim efikasnim zapošljavanjem radne snage i održavanjem postojeće zaposlenosti doprinesu ublažavanju problema rastuće nezaposlenosti, koji otežava privredni razvoj i rješavanje socijalnih problema društva.

3.2. Korisnici kreditnih linija

Sredstva kreditnih linija plasiranih putem Razvojne banke Federacije BiH mogu koristiti:

- pravna lica,
- fizička lica,
- pravna i fizička lica koja započinju privrednu djelatnost (start-up).

Korisnici kredita mogu biti pravna i fizička lica registrirana na području Federacije BiH i Distrikta Brčko u skladu sa domaćim zakonima.

Korisnici kredita mogu biti i pravna i fizička lica registrirana i sa sjedištem na području Republike Srpske isključivo ako je u pitanju zapošljavanje povratnika u Republiku Srpsku i u tom slučaju je neophodno obezbijediti potvrdu nadležnog općinskog organa kojom se potvrđuje da je aplikant povratnik ili da se radi o zapošljavanju povratnika u Republiku Srpsku.

Pravna i fizička lica koja nisu ispunila ugovorne obaveze po prethodnim kreditima koje koriste iz sredstava Zavoda ili ih blagovremeno ne ispunjavaju, koja koriste ili su koristili sredstva Zavoda po nekom drugom osnovu, a utvrdi se da su prekršili ugovorne obaveze, ne mogu koristiti sredstva iz kreditnih linija.

3.3. Kriteriji izbora korisnika kredita

Korisnici kredita treba da ispunjavaju sljedeće kriterije:

- stabilno i profitabilno poslovanje;
- postojanje kvalitetnog i kvalificiranog rukovodnog osoblja;
- detaljno navedena postojeća i planirana potrebna kadrovska i kvalifikaciona struktura zaposlenih za ispunjenje projektovanih rezultata;
- dovoljno ispitano tržište proizvoda/usluga;

- ispitani izvori snadbijevanja inputima, zaključeni predugovori, ugovori ili na drugi način iskazan interes kupaca i osigurana poslovna saradnja i plasman roba i/ ili usluga.

Korisnici kredita mogu biti firme kod kojih je završen proces privatizacije. Kao tražilac kredita javlja se privatizirana firma nakon izvršene preregistracije vlasništva, a na osnovu podnesenog programa koji je baziran na prihvaćenim obavezama iz procesa privatizacije. Zahtjev za kredit obavezno sadrži ugovor o kupovini firme zaključen sa nadležnom agencijom za privatizaciju sa preciziranim obavezama novog vlasnika firme, uz ostalu dokumentaciju koje je propisana internima aktima Razvojne banke Federacije BiH.

Korisnik kredita mogu biti tek osnovane firme koje na bazi dokazanog vlasništva ulaganja u osnovna sredstva (početni bilans firme), kvalificirane radne snage i ostalih potrebnih uslova za obavljanje djelatnosti započinju privrednu djelatnost (start-up). Ova vrsta korisnika dostavlja ostalu dokumentaciju navedenu uz obrazac poslovnog plana koju realno može obezbijediti.

Korisnik kredita može biti fizička osoba koja ima kvalifikacije, raspoloživu imovinu i poslovni plan da pokrene vlastitu farmu ili organizira poljoprivrednu proizvodnju, uz uslov da registrira djelatnost i prijavi zaposlenje po osnovu kredita iz ovih kreditnih linija.

U pravilu, kod izbora korisnika kredita Razvojna banka Federacije BiH će, pored navedenog, voditi računa o regionalnoj zastupljenosti korisnika, uzimajući u obzir stepen razvijenosti regije, broj zaposlenosti i nezaposlenih osoba u regiji, te broj zaposlenih povratnika.

Prilikom ocijene kreditnog rizika, Razvojna banka će izvršiti procjenu istog primjenjujući istovjetne standarde koje koristi prilikom plasmana iz vlastitih sredstava, naročito prilikom utvrđivanja cash flow-a korisnika kredita u periodu otplate kredita, procjenu likvidnosti, solventnosti i platežne / kreditne sposobnosti tokom cijelog perioda otplate.

Pored regionalne zastupljenosti, Razvojna banka će uzimati u obzir granu privrede koja se finansira, vodeći računa da se u slučaju većeg broja kandidata od obima sredstava prednosti daju onim kandidatima koje se bave diverzificiranim i manje potentnom privrednom granom, gdje je stimulatívna intervencija dodatno opravdana i u većem obimu usmjerena na ostvarenje ciljeva Programa.

Nadalje, u situacijama jednakog rangiranja kandidata, prednost će imati kandidati čiji projekat ima za cilj razvoj ili održavanje starih zanata, zatim koji svoju proizvodnju bazira na ekološkim standardima upotrebe biološki razgradivih supstanci, sa smanjenim stepenom zagađenosti okoliša, te uz visoke standarde energetske efikasnosti.

3.4. Procedure kandidiranja kreditnih zahtjeva

Kandidati za korištenje kredita uz zahtjeve prilažu dokumente koji su u skladu sa internim aktima Banke i pravilima Zavoda koji reguliše zapošljavanje dodatnih radnika, odnosno održavanje zaposlenosti, kao i sve ostale dokumente, podatke i informacije potrebne za ocjenu boniteta podnosioca zahtjeva i prihvatljivosti projekta.

Tražioci kredita kreditne zahtjeve podnose u Razvojnoj banci Federacije BiH, a u skladu sa standardiziranim obrascima koje propiše Razvojna Banka Federacije BiH.

3.5. Procedure obrade kreditnog zahtjeva

Prilikom obrade kreditnog zahtjeva procjenjuju se i vrednuju:

- bonitet tražioca,
- realnost i kvalitet prezentiranog poslovnog plana (investicionog programa),
- broj zaposlenih radnika sa evidencije predviđen programom,
- kvalitet obezbjeđenja kredita,
- procent izvoza i / ili supstitucija uvoza,
- stepen korištenja kapaciteta.
- i drugi pokazatelji koje Razvojna banka ocijeni svrsishodnim u svakom pojedinom slučaju

Obradu kreditnog zahtjeva, kontrolu formalne ispravnosti i kompletiranosti dokumentacije, analizu kreditnog zahtjeva, procjenu rizičnosti projekta kao i ocjenu podobnosti kolateralu vrši Razvojna banka Federacije BiH u skladu sa propisima Agencije za bankarstvo F BiH, svojim internim aktima, pri tome primjenjujući uobičajenu praksu i procedure.

Prioritet u odobravanju kredita će imati: programi koji obezbjeđuju veće zapošljavanje u sljedećim djelatnostima: poljoprivredna proizvodnja, prehrambena industrija, metalna industrija, građevinarstvo, drvna industrija, proizvodnja kože i tekstila, zanatske usluge i druge grane.

Kriteriji za kandidiranje radi korištenja kreditnih sredstava, uslovi za ocjenu i odabir i drugi principi koje će Zavod i Razvojna banka primjenjivati, biće detaljnije regulirani posebnim općim aktima, koje će Zavod donijeti na temelju ovog Programa.

Zapošljavanje mora biti na neodređeno vrijeme i sa trajanjem ugovornog odnosa, više od tri godine. Prednjim principima ne dira se u prava poslodavaca i radnika koja proizilaze iz Zakona o radu i drugih podzakonskih propisa.

3.6. Osnovni finansijski uslovi

3.6.1. Novo zapošljavanje

U slučajevima novog zapošljavanja, krediti će se odobravati pod sljedećim uslovima:

a) Iznos kredita

- za industrijsku proizvodnju iznos od 25.000 KM po novouposlenom radniku,
- za zanatstvo i usluge iznos od 20.000 KM po novouposlenom radniku,
- za poljoprivrednu proizvodnju iznos od 20.000 KM po novouposlenom radniku
- za održavanje starih zanata iznos od 20.000 KM po novouposlenom radniku

Minimalni iznos kredita po jednom korisniku je 40.000,00 KM, a maksimalni iznos je 500.000,00 KM.

b) Rok otplate

- Maksimalni period otplate kredita je 7 godina bez obzira na privrednu granu
- Na zahtjev korisnika kredita rok otplate kredita može biti kraći od maksimalnog roka perioda otplate, ukoliko je takav rok otplate sa aspekta ocijene kreditnog rizika, prihvatljiv za Banku.

c) Grace period

- 1 (jedna) godina ili kraći
- do 3 (tri) godine u slučajevima finansiranja poljoprivredne proizvodnje ili start-up projekata, tamo gdje je procjena Banke da je grace period nedvojbeno opravdan prirodom projekta i projekcijom novčane dinamike prihoda istog.

Grace period počinje teći od momenta plasiranja kreditnih sredstava krajnjem korisniku.

d) Kamatna stopa

Kamatna stopa za industriju, zanatstvo i usluge, fiksna na godišnjem nivou: 2,50%.
Kamatna stopa za poljoprivredu i razvoj i održavanje starih zanata, fiksna na godišnjem nivou: 2,00%.

Prihod iz osnova naplaćenih kamata pripada Razvojnoj banci u cijelosti.

e) Naknada za obradu kreditnog zahtjeva:

Krajnjem korisniku kredita se obračunava i naplaćuje naknada za obradu kreditnog zahtjeva i to jednokratno unaprijed, prije puštanja kredita u tečaj.

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva se obračunava u visini i to:

- Pravna lica: 0,50%
- Fizička lica: 0,50%
- Poljoprivredna proizvodnja i stari zanati: 0,50%

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva u cijelosti kao prihod pripada Razvojnoj Banci.

3.6.2. Održavanje zaposlenosti

U slučajevima kreditiranja održavanja postojeće zaposlenosti, krediti će se odobravati pod sljedećim uslovima:

a) Iznos kredita

- Bez obzira na privrednu granu, iznos od 10.000,00 KM po zaposleniku

Minimalni iznos kredita po jednom korisniku je 20.000,00 KM, a maksimalni iznos je 500.000,00 KM.

b) Rok otplate

- Maksimalni period otplate kredita je 5 (pet) godina bez obzira na privrednu granu
- Na zahtjev korisnika kredita rok otplate kredita može biti kraći od maksimalnog roka perioda otplate, ukoliko je takav rok otplate sa aspekta ocijene kreditnog rizika, prihvatljiv za Banku.

c) Grace period

- 1 (jedna) godina ili kraći
- Grace period počinje teći od momenta plasiranja kreditnih sredstava krajnjem korisniku.

d) Kamatna stopa

Kamatna stopa bez obzira na privrednu granu je fiksna na godišnjem nivou: 3,00%.

Prihod iz osnova naplaćenih kamata pripada Razvojnoj banci u cijelosti.

e) Naknada za obradu kreditnog zahtjeva:

Krajnjem korisniku kredita se obračunava i naplaćuje naknada za obradu kreditnog zahtjeva i to jednokratno unaprijed, prije puštanja kredita u tečaj.

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva se obračunava u visini i to:

- Pravna lica: 0,50%
- Fizička lica; 0,50%

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva u cijelosti kao prihod pripada Razvojnoj Banci.

3.7. Instrumenti osiguranja kredita

Instrumenti osiguranja kredita utvrđuju se u skladu sa općim procedurama Razvojne banke i općim aktima Agencije za bankarstvo, pri čemu se primjenjuju najviši standardi. Imajući u vidu da rizik povrata kredita snosi Razvojna banka, ista je dužna da osigura maksimalan obim i kvalitet kolaterala, koji će garantirati potpunu naplatu najmanje glavnice potraživanja po pojedinim kreditima, čime će se u potpunosti spriječiti kreditni gubitak.

Sredstva mogu biti puštena u korištenje korisniku, samo i onda, kada je u cijelosti provedena procedura zasnivanja instrumenata osiguranja, definirana kreditnim ugovorom. Svako suprotno postupanje, a koje dovede do nemogućnosti naplate imati će za posljedicu odgovornost Razvojne banke za štetu koja nastupi Zavodu.

4. Monitoring kredita, kaznene mjere i raskid ugovora

Monitoringom se utvrđuje namjensko korištenje sredstava, zapošljavanje i izvršenje ostalih obaveza po ovom programu. Monitoring može biti redovni i vanredni. Redovni monitoring provodi Razvojna banka dok Zavod provodi vanredni ad hoc monitoring, a oba kako bi se u cijelosti uspostavila kontrola izvršenja obaveza korisnika kredita, prilikom odobravanja i tokom trajanja otplate, kao i utvrđivanje efekata i ciljeva plasmana.

U slučaju utvrđenog nenamjenskog korištenja sredstava, Razvojna banka Federacije BiH će sama ili na prijedlog Zavoda izvršiti raskid ugovora i proglasiti dospjeće kredita na naplatu u cijelosti, kada će se obračunati i naplaćivati zakonska zatezna kamata od momenta raskida ugovora do naplate kredita u cijelosti.

U slučaju nezapošljavanja potrebnog broja novih radnika, može se zatražiti povrat dijela kredita u procentu koji odgovara učešću broja nezaposlenih radnika u broju koji je trebalo da bude zaposlen i na taj iznos obračunavati zatezna kamata do povrata istog ili raskinuti ugovor o cijelosti.

Banka je dužna podnijeti odgovarajuće prijave nadležnim organima protiv osoba za koje se osnovano sumnja da su povrijedile odredbe ugovora u pogledu namjene utroška kredita, broju zaposlenih radnika, te ukoliko su dovele do zaključenja ili prestanka kreditnog odnosa, namjernim lažnim prikazivanjem stanja, davanjem lažnih podataka, obmanom, ili na drugi način postupale nezakonito.

O mogućim posljedicama povreda koje mogu biti učinjene prije i tokom trajanja kreditnog odnosa, Banka je dužna na pogodan način upoznati kandidata prije samog zaključenja ugovora o kreditu.

Banka će jednom kvartalno Zavodu podnositi izvještaj koji uključuje i izvještaj o naplati kredita, stanju depozita, a o problematici poduzetih pravnih radnji po zahtjevu Zavoda. Zavod jednom godišnje podnosi izvještaj Vladi Federacije BiH o stanju i efektima Programa.

U skladu sa Programom, Razvojna banka Federacije BiH i Zavod će na odgovarajući način obezbijediti informacije pravnim i fizičkim osobama o mogućnostima korištenja sredstava iz namjenskog depozita.

Prednjim odredbama koje se odnose na sankcije i mjere prilikom utvrđene povrede namjene utroška kreditnih sredstava i izostanka kontinuiranog izvršavanja nenovčanih obaveza, odnosno održavanja zaposlenosti, ne dira se u pravo Banke da raskine ugovor u slučaju neurednog povrata kredita, a na način kako se utvrdi kreditnim ugovorima sa krajnjim korisnicima.

5. Preugovaranje kredita

Za vrijeme trajanja ugovornog odnosa, odnosno za vrijeme trajanja otplate kredita korisnici kredita se mogu javiti sa zahtjevima koji se odnose na preugovaranje kredita kao što su:

- Reprogramiranje/restrukturiranje kredita
- Prodaja-ustupanje potraživanja i preuzimanje duga korisnika od strane trećih lica

Rješavanje zahtjeva za preugovaranje kredita će se vršiti u skladu sa internim aktima Razvojne banke Federacije BiH koje propisuju uslove i način preugovaranja kredita.

6. Pravovaljanost i primjena Programa

Radi implementacije ovog Programa, Zavod može donositi druge pojedinačne opće procedure i pravilnike, a s ciljem učinkovitosti i potpunijeg ostvarenja principa utvrđenih Programom.

Program stupa na snagu nakon usvajanja istog od strane Vlade Federacije BiH i ima se primjenjivati u roku od najkasnije 90 (devedeset) dana od stupanja na snagu. Po usvajanju Programa od strane Vlade F BiH, a najkasnije u roku od 30 (trideset) dana, Razvojna banka i Zavod će potpisati poseban ugovor o depozitu sredstava namijenjenih za postupanje po Programu, te ugovor o međusobnim pravima i obavezama, a koji je zasnovan na odredbama ovog Programa.

Stupanjem na snagu ovog Programa, prestaju se primjenjivati svi drugi programi radi kreditnih plasmana putem komisionih banaka, doneseni radi podsticaja zapošljavanja i održavanja zaposlenosti, ali svi do tada pojedinačni ugovori o kreditima koji su po njima zaključeni ostaju punovažni.

Predsjednik
Upravnog odbora

Zlatko Hadžimerović

Broj: 01/1-14-1842-1/19
Sarajevo, 19.02.2019. godine